

tar ekonomskog, tehničkog, kulturnog i sociološkog razvoja, korištenjem audio-vizualnih sredstava u postavu, uspostavom višenamjenske dvorane i izložbenog prostora, lapidarija i pratećih dijelova svakog suvremenog muzeja — ukazuje na novi zamah i veliku kvalitativnu promjenu u radu Muzeja.

Ambiciozna ekipa Gradskog muzeja Karlovca evidentno o budućnosti svoga Muzeja razmišlja na novi i svjež način a za očekivati je da o cjelokupnom projektu adaptacije i programiranja, po otvorenju u 1987. godini, održi i stručno savjetovanje za širi krug muzejskih radnika Republike.

ABSTRACT

Renovation of the City Museum in Karlovac

B. Šulc

The transformation of the City Museum in Karlovac (founded in 1952) was begun by an extensive project for programming a permanent display. A new concept of the museum is to be achieved by the adaption of the building, a historical 17th and 18th century edifice, and by a methodologically clear museological intervention.

The programming includes the integration of the Museum into the existing cultural practices and non-linear exposition. The cultural heritage will not be created only by reconstructing the past, but also as a living experience to be reflected in its multiple pedagogical functions.

The opening of the new display is planned for July 1987.

Kratak pregled rada etnologa u Starom selu Kumrovec u periodu od 1979. do 1986. godine

Branka Šprem-Lovrić

»Spomen-park Kumrovec«, muzejska jedinica Staro selo Kumrovec,

Primljeno: 2. 12. 1986.

U prvim poslijeratnim godinama, kada je rodna kuća predsjednika Tita pretvorena u muzej, bilo je jasno da i neposrednu okolinu rodne kuće, jezgri naselja Kumrovec — sredinu iz koje je potekao velikan naše epohe Josip Broz Tito — treba kao povijesni ambijentalni prostor obuhvatiti mjerama zaštite i tako sačuvati za buduće generacije. Već

je 1953. godine prof. M. Gušić izradio prvo rješenje za Staro selo Kumrovec kao sastavni dio plana regije od Zelenjaka do Razvora, koji je uradio Urbanistički institut Hrvatske. Mnogo godina kasnije, točnije 1973. godine, prof. M. Gušić izradio je prijedlog o uređenju Starog sela Kumrovec, koji je u svibnju iste godine prihvaćen pod nazivom **Prijedlog za postavu i uređenje etnomuzeja Kumrovec**. Godine 1978/1979. načinjen je i projekt za nabavu potrebne dokumentacije koji je i verificirala Komisija za Staro selo.

Etnolozi zaposleni u radnoj jedinici Staro selo našli su se pred velikim i složenim zadatkom, ali zahvaljujući navedenom **Prijedlogu** prof. M. Gušić zadane su smjernice.

U prvim je mjesecima, iako bez potrebne dokumentacije — knjige ulaska, glavne knjige inventara etnografske zbirke i potrebnih skeda — te bez odgovarajućeg radnog prostora i preparatorske radionice, tekao svojim tokom rad na prikupljanju materijala za već predložene muzejske postave.

Svi akvirirani predmeti uneseni su u privremenu knjigu ulaska — bilježnicu formata A-4 — s najbitnijom karakteristikom identifikacije i stanja u kojem su ušli u muzejski posjed.

Odmah nakon unošenja u privremenu knjigu ulaska, pri samom akviriranju u muzejski posjed, predmet je preuzeo preparator — stolar, te ga temeljito uobičajenim postupcima očistio i priredio za prepariranje i konzerviranje, te ga spremio u privremeni depo. Prostor u kome je preparator isprva vršio dezinfekciju, prepariranje i konzerviranje akviriranih predmeta bio je neprikladan.

Sav taj posao obavljao se u ulaznom prostoru nekadašnjeg Trgovinskog poduzeća »Metka«, a u samom hodniku te zgrade bio je i prvi privremeni depo i prostorije za rad kustosa-etnologa.

Već iduće godine etnolozi su dobili svu potrebnu stručnu dokumentaciju (knjigu ulaska, glavna knjiga inventara etnografske zbirke, skede, knjigu za fototeku i dijateku), te je započeo rad na unošenju podataka iz privremene knjige u glavnu knjigu ulaska, knjigu inventara etnografske zbirke, kartoteku, a rad na tome se i dalje nastavlja.

U tom proteklom periodu iz plana otkupa i zaštite i investicije realizirani su otkupi i rekonstrukcija ili restauracija ukupno 37 objekata (gospodarskih i stambenih) u Starom selu. Upravo u tom periodu prvog petogodišnjeg plana muzejske radne jedinice Staro selo, etnolozi i ostali stručnjaci dobili su svoj radni prostor u restauriranom stambenom objektu neposredno uz rodnu kuću druga Tita. Pitanje preparatorske radionice i nadalje ostaje otvoreno tako da preparator i nadalje — iako je planom i programom rada predviđen, otkupljen i restauriran objekt za preparatorsku radionicu — radi u skučenom prostoru gospodarske zgrade koji je adaptiran za potrebe fotolaboratorija radne jedinice Staro selo. Tih su godina etnolozi izradili prijedloge za uređenje restauriranih objekata.

Scenarij za uređenje tih prostora, koje je verificirala Komisija za Staro selo, popraćeni su skicama izložbenog prostora i razmještaja eksponata u prostoru.

Tako danas posjetioци osim centralnog objekta Starog sela Kumrovec, rodne kuće druga Tita, mogu pogledati i druge etno-izložbe, primjerice **Zagorska svadba, Život mladog braćnog para, Prikaz života i gospodarstva zagorske obitelji, Lončarstvo, Vinarstvo, Od zrna do pogače, Kovačnica obitelji Broz, Način života i stanovanja kovačke obitelji, Kovački zanat** (istaknuto je potkivanje konja). Uskoro će posjetioци moći razgledati i stalne izložbe **Košarstvo kumrovečkog kraja, Izrada drvenih dječjih igračaka i pučkih svirala, Od konoplje do platna, te Glazbala i napjevi Hrvatskog zagorja**.

Posao etnologa realizacijom tih preostalih poslova neće zastati, već, naprotiv — s obzirom da se svih proteklih godina veoma mnogo radilo na terenu, na otkupima eksponata, potrebnih za postavljanje svake pojedine izložbe — sada preostaje temeljita obrada svakog pojedinog eksponata.

U tom razdoblju usprkos svim objektivnim nedaćama kojima je bio popraćen rad etnologa i preparatora — u muzejski je posjed akvirirano i uneseno u knjigu ulaska etnografske zbirke i preparatorski obrađeno 2475 predmeta ukupne vrijednosti 1.429.118 din. Ovdje je svakako potrebno istaknuti da je gotovo 90% otkupljenih eksponata snimljeno, te je fond fototeke Sta-

rog sela sadržajno obogaćen vrijednim negativima i fotografijama. Osim angažiranja vanjskog suranika-fotografa, niz su fotografija snimili i etnolozi na terenu i u Starom selu Kumrovec. Prema muzeološko-konzervatorskoj metodi započet je i završen rad na popisu i katalogu seoskih nastambi i gospodarskih zgrada Kumrovca i zaselka Lončari, a prema već danoj odredbenici prof. M. Gušić i dr. A. Dejanović iz perioda 1952—1954. god. Na taj su način u toku dvije godine etnolozi obradili ukupno 52 objekta — stambena i gospodarska — te ostale prateće objekte uz svako pojedino domaćinstvo.

Uz stalne etno-izložbe, etnolozi su nastojali prema zadanom planu i programu rada realizirati i nekoliko povremenih izložaba iz već bogatog fundusa muzeja Staro selo. Tako su posjetioci u prostoru predviđenom za ovakve povremene izložbe mogli razgledati izložbe **Rubače i rubenice** i **Licitari**. U suradnji sa stručnjacima Etnografskog muzeja iz Zagreba, u okviru manifestacije »Kumrovačke jeseni«, izložena je u našem prostoru **Keramika SR Hrvatske**, izbor keramičkih premeta iz Kumrovca i okolnih mjesta. Potrebno je, k tome, istaknuti izuzetnu gostujuću izložbu **Zlato u narodnom stvaralaštvu na vinokovačkom području**.

Ujedno potrebno je naglasiti da etnolozi jednom godišnje izložbama u prostorima Turističkog društva »Gornji grad« u Zagrebu već nekoliko godina zaredom (kao i mnogi drugi muzejski radnici iz cijele Hrvatske) prezentiraju kulturno blago kumrovačkog kraja. Tako su u tom prostoru do sada priređene tri izložbe: **Kutak zagorske hiže**, **Keramika kumrovečkog kraja**, te **Zagorska svadba**.

Nastojeći da što više realiziraju zadani plan i program rada muzejske radne jedinice Staro selo, a prema Programu razvoja radne organizacije »Spomen-park Kurovec« za razdoblje 1981—1985. god., može se reći da su etnolozi učinili veoma mnogo, ali je ipak preostalo još mnogo rada. Prvenstveno se to odnosi na kataloge koji će pratiti stalne muzejske postavke, stručni vodič kroz Staro selo, te niz drugih zadataka zacrtanih planom i programom rada za slijedeće petogodišnje razdoblje.

ABSTRACT

A short survey of ethnological work in the Old Village of Kumrovec

B. Šprem-Lovrić

Marijana Gušić made out her proposal for the preservation of the historical environment of the Old Village of Kumrovec around Tito's birthplace in 1953. The realization of the project began in 1979, with a collection of objects, readjustment of the house, and further development of activities.

Etnografske muzejske postavke u Starom selu Kumrovec

Dunja Šarić-Bledšnajder

»Spomen-park Kumrovec«, muzejska jedinica Staro selo Kumrovec,

Primljeno: 13. 1. 1987.

Rekonstrukcijom stare jezgre Kumrovca nastojao se vratiti izgled kakav je imao na razmeđu XIX. i XX. stoljeća, a muzejskom namjenom sačuvati ruralni ambijent sela u kojem je rođen Josip Broz Tito. Stare, već dotrajale kuće, gospodarske zgrade s pratećim sadržajima (kuružnjaci, svinjci, gnojnice, bunari), dvorišta i okućnice — vraćeni su na svoje izvorno mjesto, u svom originalnom obliku. Godine 1983. dovršena je — snižavanjem na prvobitni nivo i otklanjanjem asfalta — rekonstrukcija devastirane ceste koja vodi kroz Kumrovec. Potok Škrnik, koji jednim dijelom teče ispred rodne kuće druga Tita, bio je 1946. godine prekriven betonskim slojem pa je sada otkriven; na isto je mjesto vraćen zidani most, pa se tako posjetiocu, koji u Staro selo dolazi s istoka, nameće veduta Kumrovca koja u potpunosti evocira sliku sela s početka stoljeća.

Prof. Marijana Gušić izradila je još 1973. godine prijedloge za muzejske postavke nekih objekata koji su postali smjernice prema kojima su etnolozi Spomenik-parka Kumrovec kreirali postavke, a obuhvaćale su slijedeće pripreme: nakon odabrane teme i naslova izložbe slijedilo je prikupljanje tematskih podataka i izjava prvenstveno od starijih mještana Kumrovca, koji su nam bili savjesni i strpljivi kazivači, uvijek spremni da surađuju. Na osnovu prikupljene građe izrađen je

»scenarij«, kompletan skicom postavke (ucrtane prostorije i raspored eksponata), koji je verificirala Komisija za Staro selo, članovi koje su renomirani stručnjaci iz oblasti kulture, uključeni i u revitalizaciju Starog sela Kumrovec. Potom su etnolozi otišli na teren, otkupljujući eksponate predviđene scenarijem.

Prioritet pri otkupu dan je mještanima Kumrovca i okolnih sela, ali su često posjećivana i sela širom cijelog Hrvatskog zagorja. Naročito danas, kada je većina planiranih postava realizirana i tako stvorena potreba za bogatim fundusom eksponata.

Dopremljene eksponate s terena preuzeo je preparator, te ih nakon konzervatorske obrade — prema skici uz scenarij — postavio u muzejski prostor.

Davne, 1952. godine muzejski su stručnjaci zagrebačkog Etnografskog muzeja, Konzervatorskog zavoda Hrvatske i Muzeja za umjetnost i obrt zaduženi da rodnu kuću Josipa Broza Tita, koja je do 1946. godine bila zatvorena, urede kao muzej sa svojom izvornom funkcijom i sadržajima. Nakon nužnih konzervatorskih zahvata na kući, iste se godine pristupilo obradi muzejskih postava.

Prof. Gušić uredila je prvu etnopolstavu u desnom krilu kuće u kojem su živjeli Titovi roditelji sa svojom djecom; koristeći autentični inventar, dočarala je kućni ambijent obitelji Broz. Radi što autentičnijeg prikaza Titova rodnog doma i načina života obitelji, na temeljima stare gospodarske zgrade, rekonstruiran je novi »štagalj« u dvorištu rodne kuće. Ideja da se rekonstruirati »štagalj« potekla je iz mnogobrojnih razgovora s predsjednikom Titom o uređenju rodne kuće i okućnice u muzej. Nacrte je za obnovu »štaglja« pregledao i odobrio te, iako već teško bolestan, dao niz korisnih sugestija. Građevinski radovi na rekonstrukciji »štaglja« započeli su 1979. godine, a tada su i etnolozi obavili dodatna ispitivanja o izgledu i namjeni prostorija. Zahvaljujući entuzijazmu i strpljivosti kazivača, 25. svibnja 1980. godine dovršeno je namještanje interijera u kojemu je dan prikaz poljodjelstva, ratarskih sprava i alati iz vremena Titova djetinjstva.

Uz rodnu kuću Josipa Broza Tita kovačnica je obitelji Broz, otkupljena od vlasnika Dragutina Broza